

МНОГУБРОЈНИТЕ ВРЕДНОСТИ НА ПИТОМИОТ КОСТЕН

ПРОФ. КИРИЛ СОТИРОВСКИ
ДОЦ. МИХАЈЛО РИСТЕСКИ

Едукативна брошура
за ПИТОМ КОСТЕН

Шумите и овоштарниците од питом костен (*Castanea sativa*) имаат непроценлива вредност како во природните екосистеми, така и во општеството. Тие нудат широк спектар на придобивки, кои опфаќаат еколошки користи, но и финансиски можности преку различни производи од костен. Во оваа брошура ги истакнуваме многубројните вредности на овој благороден дрвен вид, со посебен акцент на нивното еколошко значење, и на економскиот потенцијал за локалните заедници, преку можностите за создавање одредени продукти поврзани со костенот и за нивен маркетинг.

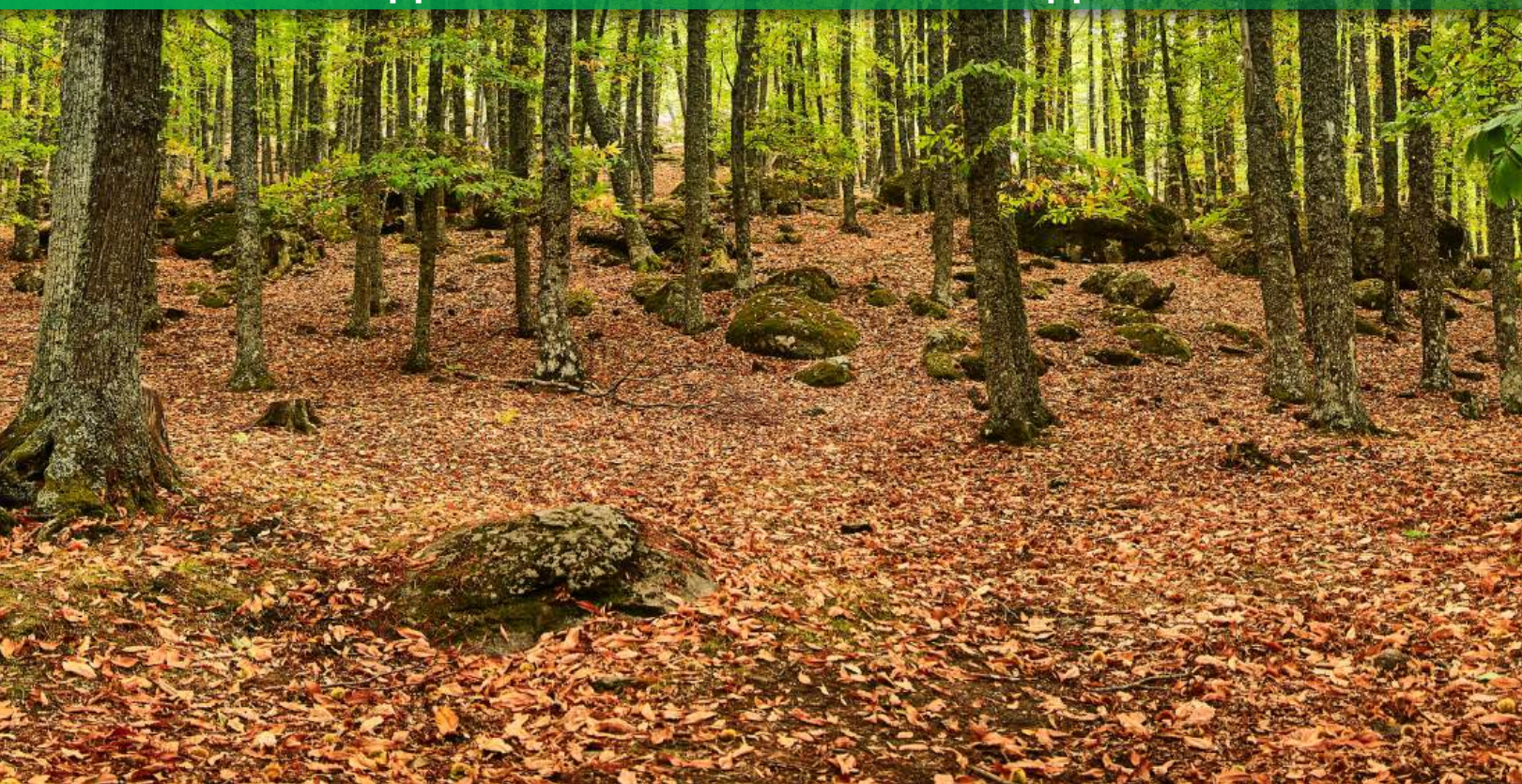
ЗАЧУВУВАЊЕ НА ПОЧВАТА И НА ВОДИТЕ

Питомиот костен е дрвен вид кој се одликува со длабок и разгранет коренов систем, кој помага за стабилизација на почвата и за намалување на ризикот од ерозија, особено во ридските и во планинските области. Ова задржување на почвата е од клучно значење за одржување на нејзината плодност и за спречување на лизгање земјиштето, што е од големо значење и за другите присутни растителни видови. Освен тоа, друга поврзана дополнителна корист е што таквите стабилни почви имаат клучна улога во регулацијата на кружењето на водата во природата, односно намалување на ризиците од поплави и подобрување на состојбата со подземните води, кое пак има далекусежни позитивни ефекти врз околните земјоделски земјишта.

Шумите од питом костен играат значајна улога во одржувањето на еколошката рамнотежа. Овие шумски предели значително придонесуваат за биолошката разновидност, обезбедувајќи живеалишта за различни видови, од огромен број видови микроорганизми (бактерии, габи, алги, мовови и др.) па сè до инсекти, членконоги, рептили, птици, цицачи и други. Костените како доминантни дрвја во нивните шуми делуваат како едификатори, и поддржуваат здрави екосистеми обезбедувајќи битен извор на храна (костеновиот плод) за многу видови животни, но и нивно засолниште, со што се создаваат услови за динамични и стабилни живеалишта.

ПРИДОНЕСИ ЗА ЖИВОТНАТА СРЕДИНА

Како и сите шуми, шумите од питом костен делуваат како резервоар за јаглерод, преку апсорпција на јаглеродниот диоксид од атмосферата и негово вградување во дрвната маса, листовите, корените и плодовите на дрвото. Преку ова имаат важен придонес за намалување на последиците од глобалните климатски промени. Со заробување значителни количини на јаглерод, овие шуми помагаат да се ублажи ефектот на стаклена градина, заради што се битен чинител во напорите за регулирањето на климата на глобално ниво.

ВРЗУВАЊЕ НА ЈАГЛЕРОД И КЛИМАТСКА ИНИЦИЈАТИВА

БЕРБА НА КОСТЕНОВ ПЛОД И ЛОКАЛНИ ПРОИЗВОДИ

Еден од највредните аспекти на шумите со питом костен е годишниот принос на плодовите од костен, кои се хранлив извор на храна богата со витамини, минерали и растителни влакна. Костеновите плодови може да се конзумираат во различни форми: печени, варени или мелени во брашно, кое е без глутен и идеално за печење. Костените имаат ниска содржина на маснотии во споредба со другите јаткасти плодови, што ги прави популарен избор за потрошувачите кои обрнуваат внимание на здравјето.

Локалните заедници можат да имаат финансиска корист од одгледувањето, бербата и продажбата на костени и на производи од костен. Традиционалните слатки, колачи и производи од костеново брашно се сè попопуларни, нудејќи потенцијални можности за поголемо присуство на пазарот за здрава храна, органски производи и на специјални гурмански производи.

Разновидноста на производите добиени од костен овозможува креативни маркетинг стратегии, особено за промовирање на локални и занаетчиски производи. Овие производи можат успешно да се продаваат и на локално и на регионално ниво, нагласувајќи ги нивните органски, одржливи и нутритивно-здравствени квалитети.

**МАРКЕТИНГ МОЖНОСТИ ЗА ЛОКАЛНИ
ПРОИЗВОДИ ОД КОСТЕН**

СЛАТКИ И ПЕЦИВА

Костеновите плодови може да се преработат во низа вкусни производи, од засладени костени (*marrons glacés*) до крем од костен и брашно од костен, што може да се користи во леб, колачи и колачиња. Овие слатки и печива може да се продаваат како традиционални или занаетчиски производи, привлекувајќи туристи и потрошувачи кои бараат автентични регионални вкусови.

КОСТЕНОВО БРАШНО КАКО БЕЗГЛУТЕНСКА АЛТЕРНАТИВА

Во времето кога сè повеќе потрошувачи се свртуваат кон исхрана без глутен, брашното од костен претставува одлична можност за пекарите и за производителите на храна. Богато со јаглени хидрати, но со малку маснотии, костеновото брашно обезбедува вкусна и хранлива замена за пченичното брашно и веќе се користи за разни видови печива, тестенини и слатки. Промовирањето на здравствените придобивки од ова брашно може да привлече поголем број потрошувачи кои се чувствителни на глутен односно кои избегнуваат брашно и производи од житни култури воопшто.

За целосно искористување на економските и еколошките придобивки од шумите со питом костен, од суштинско значење е да се усвојат одржливи практики за управување. Соодветната грижа за овие шуми обезбедува континуирано снабдување и со дрво и со плодови, притоа зачувувајќи го нивниот еколошки интегритет. Ова вклучува одржување на здравјето на шумите, спречување на прекумерна берба и спроведување напори за пошумување секаде каде за тоа има можност и каде што е потребно.

Со инвестирање во одржливоста на шумите со питом костен, локалните заедници можат да обезбедат не само непосредни финансиски придобивки, туку и долгорочна еколошка отпорност и просперитет.

ОДРЖЛИВО УПРАВУВАЊЕ ЗА ДОЛГОРОЧНИ ДОБИВКИ

Шумите со питом костен нудат хармоничен спој на еколошки, економски и културни вредности. Од нивната улога во зачувувањето на биодиверзитетот и врзувањето на јаглеродот до огромен број производи добиени од нивното дрво и плодови, костеновите шуми претставуваат обновлив и одржлив ресурс за идните генерации. Со поттикнување на локалните економии и создавање на нови пазари за производи од костен, заедниците можат во блиска иднина да се гордеат со еколошкото управување со нивните шуми додека истовремено имаат финансиска корист од нивните изобилни ресурси.

Оваа брошура е изработена во рамки на проектот „Поддршка на одржливо управување на Споменикот на природата Вевчански извори“ спроведуван од Еко-свест. Проектот е финансиски поддржан од Prespa Ohrid Nature Trust (PONT). Поддршката од PONT за продукција на оваа брошура не претставува и одобрување на нејзината содржина, која ги изразува ставовите на авторите. PONT не може да сноси одговорност за каква било употреба на информациите содржани во неа.